

ПОЛИТИКИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ
СЪЮЗ

Подпомагане
на жертвите
на бедствия
и конфликти
и защита на
лицата,
изложени на
риск

Хуманитарна ПОМОЩ И гражданска защита

„Европейската хуманитарна помощ променя живота на стотици хиляди хора, които знаят, че Европа е сила, застъпваща се за онези всеобщи ценности, които са от съществено значение за превръщане на света в по-добро място за живеене.“

Кристалина Георгиева, европейски комисар за международното сътрудничество, хуманитарната помощ и реакцията при кризи

ПОЛИТИКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Тази публикация е част от поредица, която обяснява какво прави ЕС в различните области на политиката, защо участва в тях и какви резултати постига.

Може да проверите в интернет кои от тези публикации са достъпни и да ги изтеглите от:

http://europa.eu/pol/index_bg.htm

Как работи ЕС
„Европа 2020“: стратегията на Европа за растеж
Основателите на ЕС

Безопасност на храните
Борба с измамите
Бюджет
Външни работи и политика на сигурност
Вътрешен пазар
Граници и сигурност
Данъчно облагане
Действия в областта на климата
Енергетика
Икономическият и паричен съюз и еврото
Миграция и предоставяне на убежище
Конкуренция
Култура и аудиовизия
Имиграция и убежище
Митници
Научни изследвания и иновации
Образование, обучение, младеж и спорт
Обществено здраве
Околна среда
Потребители
Правосъдие, гражданство, основни права
Предприятия
Програма в областта на цифровите технологии
Развитие и сътрудничество
Разширяване
Регионална политика
Рибарство и морско дело
Селско стопанство
Транспорт
Трудова заетост и социални въпроси
Търговия
Хуманитарна помощ и гражданска защита ✘

СЪДЪРЖАНИЕ

Защо са нужни хуманитарната помощ и гражданската защита — спасяване на човешки животи и предотвратяване на страдания	3
Какъв е подходът на ЕС в тази област — подход, основан на нуждите	7
Какво прави ЕС — изпълнение на ангажиментите	10
Какво предстои — посрещане на нуждите	15
Научете повече	16

Политиките на Европейския съюз: Хуманитарна помощ и гражданска защита

Европейска комисия
Генерална дирекция „Комуникации“
Публикации
1049 Брюксел
БЕЛГИЯ

Текстът е актуализиран през февруари 2014 г.

Снимка на корицата и на стр. 2: © Jupiter Images

16 стр. — 21 × 29,7 см
ISBN 978-92-79-36423-5
doi:10.2775/30237

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2014 г.

© Европейски съюз, 2014 г.

Възпроизвеждането е разрешено. За използване или възпроизвеждане на отделни снимки в публикацията трябва да се иска разрешение направо от притежателите на авторските права.

Защо са нужни хуманитарната помощ и гражданската защита

Спасяване на човешки животи и предотвратяване на страдания

Кадри от конфликти и бедствия пълнят телевизионните екрани и първите страници на вестниците всяка седмица. ЕС помага на нуждаещите се от помощ колкото е възможно по-бързо. Чрез Службата за хуманитарна помощ и гражданска защита на Европейската комисия (ЕЧНО) ЕС предоставя помощ на жертвите на бедствия и конфликти по света и работи за предотвратяване на хуманитарни кризи. Усилията в тази област са в основата на нейните действия. В съответствие с основополагащите ценности на Съюза — солидарност, зачитане на човешкото достойнство, равенство и толерантност, тя предприема действия за опазване на човешкия живот, намаляване и предотвратяване на страданията и защита на достойнството на пострадалите.

ЕС присъства в кризисни зони в целия свят, включително Сирия, Афганистан, окупираната палестинска територия, региона Сахел и много други части на Африка, Централна и Южна Америка и Югоизточна Азия. Той ръководи операции за подпомагане в райони на продължаващи от дълго време забравени кризи и на нестабилност след конфликти. Помощта за най-уязвимите групи от населението на света е морално задължение на международната общност и Европейската комисия има дългосрочен ангажимент да помага на жертвите на такива кризи. Службата на Комисията за хуманитарна помощ (ЕЧНО) помага директно на изпаднали в беда хора независимо от тяхната националност, религия, пол или етнически произход.

Дейностите на Европейската комисия не се ограничават до справяне с непосредствените последици от бедствия. Те обхващат пълния цикъл на едно бедствие: превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

Това включва комбиниране на реакцията при бедствия с редица дейности за:

- намаляване на риска от бедствия, например чрез стратегии за смекчаване на изменението на климата;
- подобряване на готовността за бедствия, например чрез разработване на инструменти като системи за ранно предупреждение;
- гарантиране на плавен преход, когато извънредната операция приключи, а именно чрез откриване на подходящи стратегии за излизане от кризата;

- повишаване на цялостната устойчивост на населението, например чрез свързване на помощта при извънредни ситуации с дългосрочно възстановяване и инструменти за развитие.

За да се помогне на държавите да избегнат бедствия, да се подготвят за извънредни ситуации и да обединят ресурси, които могат да бъдат предоставени на държавите, сполетени от бедствие, беше създаден механизъм на ЕС за гражданска защита. Хуманитарната помощ на ЕС е насочена към държави извън ЕС, а механизъмът може да бъде мобилизиран в случай на извънредни ситуации както в ЕС, така и извън него. Механизъмът на ЕС за гражданска защита е инструмент, с който се повишава европейското сътрудничество в областта на гражданската защита. Той подкрепя усилията на държавите членки на национално, регионално и местно равнище чрез предоставяне на ефективни инструменти за предотвратяване, подготовка и реакция при природни и причинени от човека бедствия.

Да променим нещата заедно

Европейският съюз е сред водещите донори на хуманитарна помощ в света. Този принос има огромно въздействие по места. Само през 2012 г. ЕС е предоставил помощ на 122 милиона души в над 90 държави извън ЕС.

ЕС финансира хуманитарната помощ в Индия от 1996 г. насам.

Независимо че представлява само малка част от разходите на ЕС — по-малко от 1 % от общия годишен бюджет — сумата от над 1 млрд. евро помощ всяка година играе важна роля за посрещане на нуждите при кризисни ситуации, благодарение на ефективна координация на европейско равнище. Предоставената помощ бе от голямо значение за нуждаещите се при операциите в Хаити за стабилизиране на страната след земетресението от 2010 г., защитата на цивилните лица след конфликта в Либия през 2011 г., подпомагането на милиони хора, застрашени от глад в Сахел през 2012 г., и постоянните усилия за подпомагане на стотици хиляди сирийски бежанци, бягащи от ужасяващите конфликти в своята страна.

В контекста на променящите се глобални заплахи е необходимо постоянно адаптиране на съществуващата рамка, ако искаме да отговорим на новите предизвикателства.

За да подобри ефективността на реакцията си при кризи, през 2010 г. ЕС обедини областите на хуманитарната помощ и гражданската защита. Същата година Кристалина Георгиева стана първият европейски комисар по въпросите на международното сътрудничество, хуманитарната помощ и реакцията при кризи. Тази добре организирана рамка дава възможност на ЕС да координира реакциите и най-ефективно да използва ресурсите.

Обединени в солидарност

Проучване, проведено през 2012 г., разкри, че девет от всеки десет граждани на ЕС подкрепят финансирането от ЕС за хуманитарна помощ. Въпреки последиците от икономическата криза тази тенденция е във възход, което показва сериозен ангажимент за действия на европейско равнище в тази област. Над 80 % са съгласни, че координираните действия на ЕС в областта на гражданската защита за справяне с бедствията са по-ефективни от действията на отделни държави.

Отговорността за осигуряване на хуманитарна помощ е споделена между Съюза и държавите членки, а помощта се предоставя в сътрудничество с международни и местни организации. В областта на гражданската защита Съюзът отговаря за подкрепа, координиране и допълване на действията на страните от ЕС. Ролята на координатор даде възможност на ЕС да си постави по-високи цели и да обедини ресурсите и знанията си. Това спомогна за увеличаване на положителното въздействие на предоставянето на помощ и за гарантиране на високи стандарти за качество на всички кризисни интервенции. Благодарение на това ЕС успя да реагира ефективно на кризи с безпрецедентни измерения като например мусонните наводнения в Пакистан през 2010 г.

За да могат дългосрочните резултати от бедствията да се управляват, а предотвратяването и подготвеността при бедствия да бъдат засилени, хуманитарната помощ и реакцията при кризи трябва да вървят ръка за ръка с дейности в други области, включително сътрудничеството за развитие и опазването на околната среда. Това изискване придава съществено значение на координацията на равнище ЕС.

Това разселено семейство от Бурунди се завръща в дома си благодарение на помощта на ЕС за презаселване.

Защо е необходимо повишаване на устойчивостта на уязвимите хора

Всяка година милиони хора са засегнати от суши, наводнения, свлачища, циклони, земетресения, цунами, горски пожари и други опасности. Около 97 % от смъртните случаи от природни бедствия са в развиващите се страни и тези държави, които носят най-голямата тежест по отношение на загубата на средства за препитание. Само в Африка неотдавнашните и повтарящи се кризи от 2010 г. насам са се отразили на 31 милиона души в района на Африканския рог и Сахел. Затова е необходима устойчива политика за повишаване на издържливостта на уязвимите хора в развиващите се страни, за да могат те по-добре да устояват и да се справят с бедствията.

Каква е помощта от ЕС?

Повишаването на устойчивостта към кризи е на пресечната точка между хуманитарната помощ и помощта за развитие. Като взе предвид тези съображения, през 2012 г. Европейската комисия предложи нова политика на Европейския парламент и на Съвета относно начините, по които хуманитарната помощ на ЕС и помощта за развитие следва да бъдат адаптирани, така че да се повиши устойчивостта и да се намали уязвимостта на хората, засегнати от бедствия.

В това предложение се очертават десет мерки, които включват подкрепа за изготвянето на национални стратегии за устойчивост, планове за управление на бедствия и ефикасни системи за ранно предупреждение в застрашените от бедствия страни, както и предлагане на иновационни подходи за управление на риска във връзка със застрахователния сектор.

Политиката ще бъде основана на многообещаващите резултати от инициативите на Комисията за изграждане на устойчивост в Сахел и Африканския рог, като част от отговора на кризисните суши в тези региони. Тези инициативи (AGIR-Sahel и SHARE) се опитват да прекъснат порочния кръг от засушаването, глада и бедността чрез идентифициране на потенциални синергии и подобряване на координацията между хуманитарната помощ и помощта за развитие. Комисията очаква да похарчи 270 млн. евро през 2012 г. и 2013 г. за инициативата SHARE в региона на Африканския рог. Инициативата AGIR-Sahel си е поставила амбициозната цел за мобилизиране на 750 млн. евро през следващите три години.

Европейската комисия се съсредоточава върху устойчивостта — по този начин ще бъдат спасени повече човешки животи, това ще се окаже икономически по-ефективно и ще допринесе за намаляване на бедността, като по този начин се стимулира въздействието на помощта и се насърчава устойчивото развитие.

Във Вануату деца помагат за построяване на модел на най-голямата заплаха за живота си — вулканът на планината Гарет.

Съвместен отговор на фона на нарастващите заплахи

Мащабът и честотата на извънредните хуманитарни ситуации, които възникват по света всяка година, нарастват. Само броят на природните бедствия се е увеличил от 78 инцидента през 1975 г. до почти 400 през 2010 г. Изменението на климата, демографският растеж, водещ до натиск върху природните ресурси, заедно с урбанизацията, промишлените дейности и влошаването на околната среда са основните причини

за това явление. Другите предизвикателства включват все по-голям брой уязвими държави, изложени на риск от нестабилност и граждански конфликти, както и заплахата от терористични атаки.

ЕС се стреми да адаптира начина, по който реагира на рискови ситуации. Това е необходимо поради различните нива на развитие в държавите, засегнати от кризи, и защото финансовата криза налага ограничаване на ресурсите.

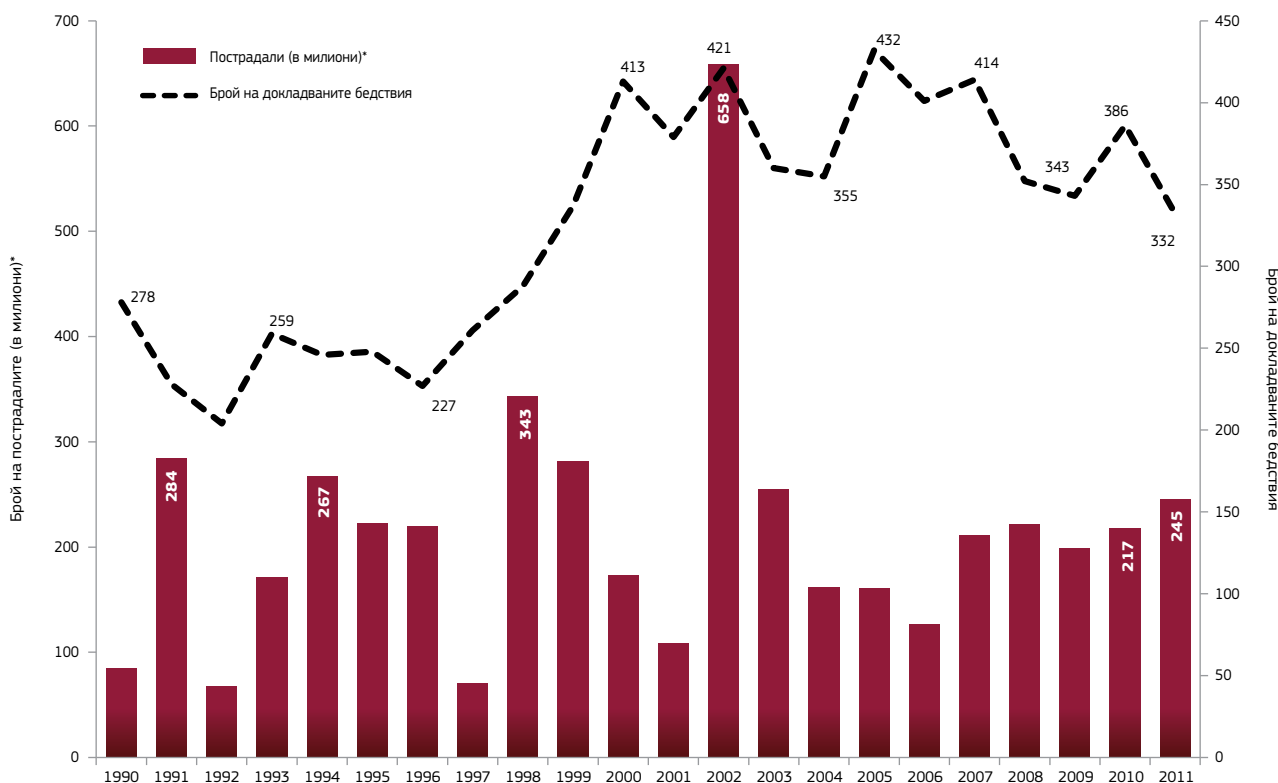
От 1992 г. насам ЕС доказва своята способност да отговаря подобаващо на нови хуманитарни предизвикателства. Интервенцията му в бивша Югославия по време на войната от 1992 г. бе най-голямото усилие в хуманитарната област за облекчаване на положението, което някога е извършвано от международна организация в една страна. Операцията след цунамито в Индийския океан през 2004 г. бе най-мощната от създаването на механизма на ЕС за гражданска защита през 2001 г. Тъй като 2010 г. се оказа най-тежката година по отношение на природните бедствия през последните десетилетия, ЕС трябваше да се обърне към някои от своите резерви за непредвидени ситуации. Тази тенденция продължи през 2011 г. и 2012 г. През годините капацитетът на ЕС в хуманитарната област постоянно се разширява, за да бъде в крак с изискванията, и ще бъде допълнително адаптиран през следващите години.

Смекчаване на последиците от бедствия, свързани с изменението на климата: случаят Вануату

В тихоокеанския архипелаг Вануату, една от най-слабо развитите страни в света, изменението на климата е повишило заплахата от природни бедствия като циклони и наводнения.

ЕС подпомага местните общности да се справят с последиците от бедствията и да се подобри готовността им за подобни събития, например чрез оценки на заплахата, планиране за извънредни ситуации и изграждане на укрития от циклони. Между 2007 и 2012 г. той предостави общо 4,3 млн. евро, за да подпомогне подготовеността за бедствия и 2,3 млн. евро за подпомагане на местните общности, засегнати от природни бедствия в Западния тихоокеански регион.

ТЕНДЕНЦИИ В ПОЯВАТА НА БЕДСТВИЯ И ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ТЯХ

(*) Пострадали: общо убити и засегнати.

Какъв е подходът на ЕС в тази област

Подход, основан на нуждите

ЕС въведе ефективни стратегии за адаптиране на приноса на европейските данъкоплатци към финансирането за хората по света с най-спешни хуманитарни нужди. За да се гарантира, че помощта се използва на правилните места в точното време, ЕС постоянно провежда „оценки на нуждите“ преди вземане на решения за финансиране.

Различни инструменти бяха разработени, за да може тези оценки да бъдат ефективни. За оценка на характера на хуманитарните нужди са определени критерии за идентифициране на кризисни ситуации и за определяне на обхвата на необходимата подкрепа според мащаба на бедствието и положението на засегнатите държави и региони.

ЕС обръща особено внимание на онези кризисни ситуации, които може да са се изместили извън фокуса на международните медии и вниманието на донорите, но при които нуждите продължават да бъдат високи. Извършват се специфични оценки, за да се определят нуждите и да се предостави необходимата помощ при такива „забравени кризи“.

Помощ, където е необходимо, когато е необходимо

Операциите за хуманитарна помощ и гражданската защита по принцип се извършват при изключителни обстоятелства: помощта трябва да достигне до получателите за много кратко време и да бъде пригодена към специфичните им потребности, а в същото време логистиката и ограниченията на сигурността често правят достъпа до засегнатите от бедствието области труден.

ЕС въведе редица структури за мониторинг и координация на изпълнението на тази сложна задача. Той създаде световна мрежа от специализирани в хуманитарната област служби. В кризисни ситуации те предоставят техническа подкрепа на финансираните от ЕС операции, наблюдават интервенциите и помагат по места чрез координиране на донорите. Те също така допринасят към стратегиите и политиките за интервенции. През 2012 г. 145 хуманитарни експерти и 293 местни служители бяха разпределени в 44 местни служби на ГД „Хуманитарна помощ“ (ЕЧО) в целия свят.

Вместо да осъществява преки действия на място, ЕС предоставя финансиране на около 200 партньора, включително специализирани агенции на Организацията

на обединените нации (ООН), неправителствени организации (НПО), агенции и организации на страни от ЕС, като например Международния комитет на Червения кръст и Международната федерация на дружествата на Червения кръст и Червения полумесец. Финансирането се осигурява за тези партньори въз основа на техните предложения относно начините за посрещане на нуждите на засегнатото от бедствия население. ЕС въведе различни механизми, за да гарантира, че средствата, които предоставя, са съгласувани с тези, предоставени директно от страните членки и от други хуманитарни организации.

Тъй като необходимостта от хуманитарна помощ се увеличава по-бързо от предоставянето на ресурси, беше поставено началото на инициативата EU aid volunteers (Доброволци на ЕС за хуманитарна помощ) за подкрепа и допълване на съществуващите схеми.

Общи основни ценности

Партньорите на ЕС в хуманитарната помощ трябва да одобряват основните хуманитарни принципи, които са в основата на всички негови действия:

- **Хуманност:** *страданието трябва да се облекчава навсякъде, където съществува, особено при най-уязвимите.*
- **Неутралност:** *помощта не трябва да облагодетелства една част от населението.*
- **Безпристрастност:** *помощ се предоставя единствено въз основа на нуждите, без дискриминация.*
- **Независимост:** *единствената цел на хуманитарната помощ е да се облекчат човешки страдания; тя не може да служи за политически, икономически или военни цели.*

На място

За покриване на основните нужди на жертвите на дадено бедствие и за защита на техния поминък, финансираната от ЕС хуманитарна помощ може да бъде под различни форми, в зависимост от вида и обстоятелствата в конкретния случай.

Продоволствената помощ може да включва предоставянето на спешни хранителни доставки за засегнатите от бедствие хора, парични средства в брой и ваучери, специфични хранителни продукти за силно недохранени деца, семена и торове за уязвими земеделски производители.

Медицинската помощ включва, например, кампании за ваксинация за предотвратяване на епидемии, лечение на наранявания и създаване на клиники за първични здравни грижи. Други услуги за помощ включват доставяне на лекарства, болнично оборудване, обучение на персонала и основни здравни грижи, като се обръща специално внимание на уязвимите лица като бременни жени и деца.

Водата и хигиената са приоритет в бедствените зони, тъй като чистата питейна вода и санитарните съоръжения са необходими, за да се избегне разпространението на

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ХУМАНИТАРНАТА ПОМОЩ НА ЕС ПРЕЗ 2012 Г. (В МИЛИОНИ ЕВРО)

РЕГИОН/СТРАНА	СУМА	%
Африка	681	51
Судан и Чад	207	
Централна Африка	92	
Африканския рог	162	
Южна Африка, Индийски океан	32	
Западна Африка	188	
Близкия изток, Средиземноморския басейн	265	20
Близкия изток	255	
Средиземноморския басейн	10	
Азия, Тихоокеанския басейн	198	15
Централна и Югозападна Азия	110	
Централна Южна Азия	32	
Югоизточна Азия и Тихоокеанския басейн	56	
Латинска Америка, Карибския басейн	68	5
Латинска Америка	30	
Карибския басейн	38	
Бедствия по света	19	1
Гражданска защита	27	2
В ЕС	21	
Извън ЕС	6	
Помощ и подкрепа в света	86	6
ОБЩО	1 344	100

Източник: Европейска комисия

болести. Дейностите за помощ включват изграждане на кладенци, сондажи и отходни ями, водоносни тръби, пречистване на отпадъчните води и образование в областта на хигиената — и това е само малка част от тях.

Хората, чиито домове са разрушени получават палатки, пластмасови покривала и други видове подслон. Спешните операции могат да бъдат и ремонти на инфраструктурата, разминирание, психологическа подкрепа и образование.

Много операции също така подготвят местните жители да се справят с бедствия и да понижават въздействието на евентуални бъдещи катастрофи върху техните общности.

Повишаване на подготвеността за бедствия в целия свят — програмата Dipecho

Когато е невъзможно да се предвидят опасностите и да се предотвратят бедствията, подобряването на подготвеността на населението и въвеждането на подходящи механизми за реагиране често могат да намалят неговите страдания. Това е целта на програмата на ЕС за готовност при бедствия „Dipecho“.

Проектите на програмата „Dipecho“ са насочени към обучение, изграждане на капацитет, повишаване на осведомеността, създаване или подобряване на местните системи за ранно предупреждение и планиране на действията при извънредни ситуации. Тези действия включват прости подготвителни дейности, които често могат да бъдат осъществени от самите хора по места. В повечето случаи местното население активно допринася за дейностите на програмата „Dipecho“.

Проектите се реализират от хуманитарни агенции и агенции на ООН със седалище в Европа в сътрудничество с местните неправителствени организации и органи. Програмата „Dipecho“ включва осем застрашени от бедствия региона: Карибския басейн, Централна Америка, Южна Америка, Централна Азия, Южна Азия, Югоизточна Азия, Югоизточна Африка, югозападния Индийски океан и Тихоокеанския регион.

Обединяване на усилията за справяне с кризи в ЕС и извън него

Механизмът на ЕС за гражданска защита обхваща целия цикъл на бедствието, като се започне от превенцията и подготовеността за реакция. В момента в него участват 32 държави, а именно 28-те държави от ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и бившата югославска република Македония.

Всяка страна от ЕС или извън ЕС, чийто капацитет е претоварен поради бедствие, може да поиска помощ чрез механизма за гражданска защита. Бедствените ситуации може да включват наводнения, горски пожари, земетресения, бури или цунами, както и терористични актове, технологични или радиологични инциденти и бедствия, свързани с околната среда, като например морско замърсяване.

Когато дадена засегната страна поиска помощ, Европейският координационен център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC) съобщава специфичните нужди на засегнатата от бедствие страна на всички държави, участващи в Механизма за гражданска защита. След това участващите държави предлагат изпращане на експерти и материална помощ в подкрепа на извънредните мерки на място. Това може да включва изпращането на издирващи и спасителни екипи, медицински пунктове, помпи с висок капацитет, уреди за пречистване на вода и други средства за хуманитарна помощ. ERCC спомага за координацията на европейската реакция като съпоставя запитванията и предложенията за помощ, улеснява и често съфинансира транспортирането на помощта и изпраща екипи за наблюдение на ситуацията, ако е необходимо. ERCC е на разположение 24 часа в денонощието и седем дни в седмицата.

Механизмът за гражданска защита на ЕС също повишава готовността при бедствия в участващите държави, например чрез образователни програми, учения или обмен на експерти между различните държави. Всички тези инициативи предоставят възможности за обучение на персонала за гражданска защита в участващите държави. Те спомагат за подобряване на бързината и координацията на помощта на гражданската защита, насърчават обмена на знания и създаването на мрежи.

Предоставя се и финансиране за проекти за превенция и подготовеност. Те може да включват насърчаване на научноизследователската дейност по теми, свързани с природните бедствия, укрепване на инструментите за ранно предупреждение или подкрепа за кампании за повишаване на осведомеността, насочени към широката общественост. Механизмът на ЕС за гражданска защита е съсредоточен върху областите, в които общият европейски подход може да донесе най-голяма добавена стойност, и свързва гражданската защита с други области на политиките на ЕС, така че да се постигне максимално въздействие.

Подготовка чрез симулация

Възпроизвеждане на сблъсък между влак, превозващ футболни фенове, и друг, транспортиращ опасни вещества, е сред серията упражнения, организирани в Полша през 2011 г. Учението, наречено „Carpathex“, подготви екипите за извънредни ситуации в реални условия: симулацията на влакова катастрофа провери възможностите за реагиране по време на събития като Европейското първенство по футбол през 2012 г.

Другите сценарии включваха горски пожари, причинени от искри от спирачките на влак, или село, наводнено от неизправна резервоарна система. Упражненията от този вид се организират всяка година с финансовата помощ на ЕС.

Доброволци в Таджикистан се обучават като част от екипи на общността за спешно реагиране по програмата „Dipecho“.

Какво прави ЕС

Изпълнение на ангажиментите

От 1992 г. насам ЕС е помогнал на милиони жертви на бедствия по света. Той е мобилизирал повече от 15 милиарда евро за оказване на помощ при бедствия в над 140 държави. Сега ЕС осигурява средно повече от 1 милиард евро годишно за подкрепа на най-уязвимите жители на планетата. Заедно с финансирането, предоставено от страните на ЕС поотделно, това превръща ЕС във водещ хуманитарен донор в световен мащаб, който предоставя повече от половината от цялата официална хуманитарна помощ.

Само през 2012 г. Европейският съюз е предоставил хуманитарна помощ на около 122 милиона души в 92 страни извън ЕС, като в същото време Механизъмът за гражданска защита бе задействан 21 пъти за оказване на помощ при кризи както в ЕС, така и извън него.

Постиженията не могат да се измерват само чрез статистиката: въздействието на готовността при бедствия и предотвратяването не е така видимо, но играе също толкова важна роля в подхода на ЕС към хуманитарната помощ и гражданската защита. Съществуващата рамка позволява на държавите от ЕС да работят ефективно заедно по всички тези области и да насърчават зачитането и спазването на международното хуманитарно право. Това постижение полага основа за предотвратяване на още човешки страдания през следващите години.

Две десетилетия на солидарност... и брое

Службата за хуманитарна помощ на Европейската комисия (ЕЧО) чества 20-та си годишнина през 2012 г. Тя е изминала дълъг път от своето създаване. Решението

за създаване на ГД „Хуманитарна помощ“ е взето от 12-те държави — членки на ЕС, по онова време, тъй като мащабът и различията на хуманитарните кризи, засегнали света през 1991 г., показват ограниченията на капацитета за реагиране на Европа. Мащабни катастрофи като конфликта в бивша Югославия, циклона в Бангладеш и глада в Сомалия са изисквали по-голяма координация на равнище ЕС, за да се даде възможност за по-бърза и по-ефикасна реакция.

Службата за хуманитарна помощ започна дейността си с около 40 служители и оттогава досега се е превърнала в голяма, но стройна организация, в която работят 300 души в централата в Брюксел и 400 хуманитарни експерти в 44 местни служби, установени в най-силно засегнатите от кризи държави в Африка, Азия и Латинска Америка. Наред с човешките и финансовите ресурси на службата постоянно се променяше и нейната рамка за действие, за да може ЕС да се справи с все по-големите предизвикателства.

През 2007 г. институциите на ЕС и 27-те държави членки се споразумяха относно ключов политически документ, озаглавен „Европейският консенсус за хуманитарната помощ“. В него се подчертава, че хуманитарната помощ на ЕС не е политически инструмент и се потвърждават отново ръководните принципи на хуманитарната помощ (хуманност, неутралност, независимост и безпристрастност). В него също така ясно се определят ролите на различните участници в сферата на хуманитарната помощ в кризисните райони, за да се увеличи капацитетът на ЕС за помощ.

Договорът от Лисабон, влязъл в сила на 1 декември 2009 г., въведе правна основа за хуманитарната помощ на ЕС и за политиките в областта на

Афганистанци получават инструменти като част от помощта от ГД „Хуманитарна помощ и гражданска защита“ във връзка със суша, предизвикала глад и разселване.

гражданската защита. В него се определя ролята на ЕС за подобряване на защитата и превенцията на бедствия и се посочва, че ЕС следва да прилага международното хуманитарно право, включително принципите за безпристрастност и недискриминация.

Все още има какво да се желае. В момента се разглеждат планове за подобряване на начина, по който ЕС управлява своята реакция при бедствия. В тях се предвижда преминаване от координация според случая към по-предвидима система.

Незабавен и ефикасен отговор

През годините ЕС е предоставил помощ на жертви след многобройни бедствия по целия свят. По-долу се представя кратка извадка на основните интервенции.

- През 1992 г. след войната в бивша Югославия стотици хиляди души са разселени от родните си места, подложени на глад и травматизирани. ЕС предоставя помощ, включваща 300 000 тона храна, одеяла, матраци и тоалетни принадлежности.
- Жертвите, бягащи от домовете си след геноцида в Руанда от 1994 г., получават помощ от ЕС, съдържаща медицински грижи, като рехидратиране и ваксинации за деца. Тези, които се завръщат в унищожените села, получават пособия за заселване.
- Когато ураганът Мич причинява опустошение в Централна Америка през 1998 г., ЕС помага като осигурява питейна вода и предотвратява разпространението на предаваните чрез водата болести.
- След падането на режима на талибаните през 2001 г. ЕС е предоставил над 483 млн. евро помощ за посрещане на основните потребности на афганистанския народ.
- През 2004 г. цунамито в Индийския океан причинява смъртта на над 230 000 души. Първоначалната реакция на ЕС е насочена към оцеляване. По-дългосрочните проекти включват изграждането на лагери за бездомни, финансиране за здравни работници и закупуване на риболовни кораби.
- През рекордната 2010 година най-големите операции за помощ се провеждат в Судан и Пакистан. В Судан ЕС подкрепя предоставянето на хуманитарна помощ на шест милиона души след конфликт и сезонни наводнения. В Пакистан 12,5 млн. души получиха подслон, храна, питейна вода, здравни и санитарни съоръжения след като страната пострада от наводнения.
- Когато опустошително земетресение и цунами поразиха Япония през март 2011 г. ЕС предостави почти 400 тона

материална помощ и изпрати европейски екип за гражданска защита, включително експерти в областта на логистиката и радиологията. Европейската финансова помощ бе насочена към семействата в най-тежко засегнатите провинции.

- Защита и помощ бяха предоставени на хиляди цивилни лица по време на конфликта в Либия.
- През 2012 г. ЕС помогна на милиони застрашени от глад хора в Сахел и хуманитарната помощ достигна до стотици хиляди сирийски бежанци, търсещи спасение от конфликта в тяхната страна.

Засилване на превенцията за спасяване на човешки живот

Действията на Съюза, насочени към предотвратяване на бедствия и намаляване до минимум на въздействието им, когато са неизбежни, имат значителен принос за предотвратяване на страдания и за спасяване на живота на хората. Усилията включваха дейности както в рамките на ЕС, така и извън него, а постиженията варираха от ефективна координация на европейско равнище до успешно обучение на местни експерти в други части на света.

- От стартирането на програмата „Dipecho“ през 1996 г. ЕС инвестира повече от 255 млн. евро за повишаване на подготовеността за бедствия по целия свят. Проектите, финансирани чрез програмата, са успели да ограничат щетите и са позволили на изложените на риск общности да спасят живота и средствата за препитание на хората.
- От 2007 г. насам ЕС участва в създаването на различни инициативи за ранно предупреждение, включително на интернет платформа „Meteoalarm“ и „Глобалната система за предупреждения и координация при бедствия“ — система за денонощно събиране на данни и предупреждение. ЕС също инвестира в системи за предупреждение за специфични опасности като наводнения, горски пожари и цунами.
- Инвестициите на ЕС в технологии за предотвратяване и смекчаване на последиците от бедствия и тясното сътрудничество с други партньори доведе до създаване на Европейската информационна система за горски пожари и Европейската система за предупреждение за наводнения.
- Само през 2010 г. 873 души са участвали в курсове за обучение, предлагани от избрани организации за гражданска защита, и са били успешно проведени четири упражнения за случаи на наводнение, земетресение, опасни материали и терористична атака.

ПРИМЕР**Хаити: преход от облекчаване към възстановяване**

Силното земетресение, връхлетяло Хаити през януари 2010 г., причини смъртта на почти 222 750 души и остави без дом 1,7 милиона души. ЕС продължава да подкрепя Хаити през всички етапи на неговото възстановяване.

В началото на бедствието ЕС отпусна над 100 милиона евро за ответни мерки, а 25 страни от ЕС, предоставиха материална помощ за Хаити чрез механизма за гражданска защита. Около пет милиона души получиха подкрепата на ЕС на този етап. Помощта беше използвана за осигуряване на подслон на стотици хиляди души, тоалетни и душове, чиста питейна вода, храна и предмети като одеяла, кухненски прибори и хигиенни изделия. Съюзът помогна също така за финансиране на мерки за подпомагане на разселени хора, които търсят убежище в други части на страната.

В резултат на слабата здравна система и ограничения достъп до чиста вода по-късно през 2010 г. избухна епидемия от холера. ЕС допълнително предостави 22 милиона евро за болници за лечение на холера и за мерки за предотвратяване на разпространението на болестта. Около три милиона души получиха тази подкрепа.

През следващите две години ЕС постепенно въведе мерки, за да помогне на страната да се възстанови. Дългосрочните мерки за спешно реагиране допълват структурните мерки, насочени към възстановяване на социалните услуги и инфраструктури, а в същото време се намалява рискът от бедствия чрез свързване на облекчаването и развитието.

ЕС е водещ донор в Хаити, като се ангажира да предостави общо 1,235 млрд. евро, като обедини финансирането от Европейската комисия, страните от ЕС и Европейската инвестиционна банка. Той ще продължи да предоставя всеобхватна помощ в подкрепа на възстановяването и развитието на страната през следващите години.

В Хаити ЕС подпомага ремонт на основни услуги — течаща вода и канализация в малки градове като Пти-Гоав.

ПРИМЕР**Пакистан — многостранна криза и реакция**

През 2010 г. Пакистан пострада от едно от най-страшните наводнения за последните 80 години. То причини смъртта на повече от 1800 души и засегна други 18 милиона, а през следващата година бе последвано от друго наводнение. Тази ситуация бе влошена допълнително от вълноръжения конфликт през 2009 г., поради който почти три милиона души напуснаха домовете си. Усилията на Европа за облекчаване на положението съчетаваха хуманитарна помощ и гражданска защита и доказаха ефикасността си при справяне с бедствие с безпрецедентен мащаб и сложност.

ЕС предостави 150 млн. евро хуманитарна помощ за удовлетворяване на непосредствените нужди на населението. Допълнителна сума от 70 млн. евро беше предоставена за подпомагане на разселените хора, живеещи в лагери или приемни семейства. Местните условия затрудняваха предоставянето на помощта. Въпреки това ЕС беше

в състояние да реагира бързо и ефикасно благодарение на ранното изпращане на хуманитарни експерти, последвани бързо от екип на ЕС за гражданска защита. Този екип от експерти бе изпратен в Пакистан, за да улесни координацията на постъпващата помощ и да осъществява връзка с националните органи и екипите на Обединените нации.

Пакистанските власти поискаха помощ чрез Координационния център за реагиране при извънредни ситуации. Държавите, участващи в механизма за гражданска защита, предоставиха помощ на обща стойност 271 млн. евро. Материалната помощ включваше уреди за пречистване на вода, таблетки и течности, подслон и медицински комплекти. ЕС също така съфинансира транспорта на помощта до страната.

Тъй като Пакистан е силно изложен на природни бедствия, тази неотдавнашна криза подчерта необходимостта за включване на намаляването на риска от бедствия в политиката за хуманитарна помощ. ЕС продължава да работи за намаляване на уязвимостта на населението и за увеличаване на неговия капацитет за справяне с бедствия.

© Европейски съюз

Разрушена инфраструктура възпрепятства доставянето на хуманитарна помощ в Пакистан след мусонните наводнения през 2010 г.

ПРИМЕР**Сахел: напомняне към света за забравена криза**

Поясът Сахел, който се простира от запад на изток в Северна Африка, е сред най-бедните региони в света. Суша, изостаналост и произтичащата от тях несигурност на храната излагат десетки милиони хора на риск от глад. С нарастването на мащаба на тази хуманитарна криза нараства и подкрепата на ЕС. От началото на 2012 г. ЕС увеличи помощта си в този регион на 337 млн. евро. Неговата интервенция се основава на постепенен подход, комбиниращ изграждането на устойчивост с реакция в извънредни ситуации през слабия сезон и възстановяване на последиците след него.

Хуманитарната помощ за справяне с кризата успя да спаси живота на много хора и да намали нейното въздействие върху икономическото състояние на домакинствата. ЕС допринесе много за извеждане на кризата отново във фокуса на международното медийно внимание.

Освен спешната помощ, която оказва, ЕС работи също за признаването на несигурността на храната като структурен проблем, като подчертава неговата ключова роля в борбата срещу бедността.

Футболни звезди като Раул Гонсалес и Патрик Виейра се присъединиха към борбата срещу глада в региона на Сахел като посланици на добра воля в кампанията „Футболът срещу глада“, която призовава за по-силна политическа воля за премахване на глада.

Гладът и недохранването се засилват отново в целия свят. Счита се, че през 2010 г. над един милиард души по света са били изложени на продоволствена несигурност. В региона на Сахел и Африканския рог сушата доведе до остра несигурност на храната за милиони хора. Уязвимото население в други държави, включително Пакистан и Йемен, също се сблъсква с този проблем.

Хранителната помощ е най-голямата част от бюджета на ЕС за хуманитарна помощ. През 2011 г. ЕС предостави общо 509 млн. евро за хуманитарна помощ за изхранване.

Раул Гонсалес посещава Чад като част от кампанията „Футбол срещу глада“.

Какво предстои

Посрещане на нуждите

Жизнено важно е механизмите, които се прилагат за справяне с извънредни ситуации, да са в крак с предизвикателствата на един все по-нестабилен свят. В момента ЕС работи по създаването на система, която би позволила по-голяма предвидимост и надеждност. Планираният „Европейски капацитет за реакция при бедствия“ ще повиши ефективността и съгласуваността на реакцията на ЕС посредством предварително планиране. Също така трябва да се повиши предотвратяването на бедствия и управлението на риска.

На практика специализирани екипи на доброволна основа и оборудване ще бъдат на разположение за незабавно разгръщане в случай на криза. Инициативата също има за цел да оптимизира разпоредбите за транспорта, което ще позволи по-бързо доставяне на помощта на ЕС. Планирането на реакциите при бедствия трябва да бъде подобро чрез разработване на примерни сценарии, описване на капацитета на страните от ЕС и изготвяне на планове за действие при извънредни ситуации. Други мерки, които са в процес на подготовка, включват увеличаване на инвестициите в съвместни и трансгранични обучения, както и разработване на европейски преглед на риска от бедствия.

За управление на новата система Съюзът създаде Координационен център за реагиране при извънредни ситуации, за да бъде по-ефективна координацията на равнище ЕС в случай на извънредни ситуации. Центърът ще предоставя 24-часова услуга за по-добър обмен на информацията.

В рамките на дебата относно бъдещото финансиране от Съюза ЕС търси начини да включи по-последователно в политиката си за развитие подготвеността за бедствия и преходът от хуманитарна помощ към помощ за развитие. Бюджетът на ЕС за периода 2014—2020 г. ще подкрепя действия за ускоряване на реакцията при бедствия, тяхното по-добро предвиждане и постигане на по-плавен преход към действия за развитие в дългосрочен план след бедствието.

EU aid volunteers — доброволците на ЕС за хуманитарна помощ

За да предостави възможност на европейците, които биха желали да допринесат за хуманитарните операции на ЕС,

Диана Тонеа от Румъния, работеща в Хаити като член на доброволческия корпус, описва своя опит като „предизвикателен и удовлетворяващ“.

да вземат участие в тях, Съюзът създава Европейски доброволчески корпус за хуманитарна помощ. Въведена с Договора от Лисабон, инициативата „Европейски доброволчески корпус за хуманитарна помощ“ ще добави реална стойност към предоставянето на хуманитарната помощ на ЕС и ще допълни съществуващите схеми. През септември 2012 г. Европейската комисия предложи планове, които ще създадат възможности за около 10 000 души да се включат като доброволци в хуманитарни операции по целия свят между 2014 и 2020 година.

Участниците в програмата могат да бъдат млади хора, които планират да работят в спешната помощ, или експерти по хуманитарна помощ. Доброволческият корпус ще осигури изпращането на доброволците там, където техните умения са най-необходими и където ще допринесат за повишаване на местните способности и местното доброволчество. Сигурността на доброволците е върховен приоритет.

През първата серия от пилотни проекти повече от 200 европейци бяха изпратени в над 30 държави, включително Хаити, Индонезия, Мозамбик и Таджикистан. За да се подготвят за работата по места, те получават комбинация от учебни занятия и практическо обучение преди започване на дейността си.

Програмата, която ще бъде доразвита през следващите години, има потенциал да обучи бъдещите хуманитарни лидери, като в същото време дава възможност на младите европейци да покажат солидарност с хората в нужда.

ЕС дарява парите от Нобеловата награда за мир за 2012 г., за да помогне на най-младите жертви на конфликти

На 10 декември 2012 г. на Европейския съюз бе присъдена Нобелова награда за мир. Наградата бе съпроводена от парична сума в размер на 8 милиона шведски крони или около 930 000 евро. С допълнително финансиране от ЕС общата сума достигна 2 милиона евро. Нобеловата награда за мир е израз на помирението по света. Средствата от наградата ще бъдат от полза не само за жертвите на конфликти в бъдеще, но и за пострадалите при минали и настоящи конфликти: онези деца, които не са могли да растат в мир и да реализират пълния си потенциал в резултат на конфликти и войни.

През 2012 г. 90 % от жертвите на конфликти са цивилни и половината от тях са деца. 7 милиона деца са бежанци, а 12,4 милиона деца са били разселени в собствените си страни поради конфликт. Един от най-подходящите начини да се окаже помощ и защита на децата, когато са засегнати от кръвопролитен конфликт, е да им се даде възможност отново да учат и да се образуват. В противен случай бъдещето им ще бъде още по-трудно. От около 75 милиона деца в света, включително 20 милиона момичета, които не ходят на училище, повече от половината живеят в засегнати от конфликти райони.

Като има предвид това, Европейската комисия прикани партньорски хуманитарни организации и агенции да предложат подходящи проекти за финансиране. В резултат на това беше взето решение паричните средства от Нобеловата награда за мир да бъдат дадени на четири проекта в рамките на инициативата на ЕС „Деца на мира“. Заедно тези проекти достигат до повече от 23 000 деца в Ирак, Колумбия, Еквадор, Етиопия, Демократична република Конго и Пакистан, предоставят достъп до основно образование и подходящи за децата помещения, осигуряват защита, образование и възможност за по-добро бъдеще.

Образованието помага на децата в конфликти да останат деца.

ЕС за децата, засегнати от конфликти (http://ec.europa.eu/echo/EU4children/index_en.htm)

Научете повече

- ▶ Хуманитарна помощ и гражданска защита на ЕС: (http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm)
- ▶ Доброволци на ЕС за хуманитарна помощ: (http://ec.europa.eu/echo/euaidvolunteers/index_en.htm)
- ▶ ЕС за децата, засегнати от конфликти: (http://ec.europa.eu/echo/EU4children/index_en.htm)
- ▶ Имате въпроси относно Европейския съюз? Europe Direct може да ви помогне: 00 800 6 7 8 9 10 11 <http://europedirect.europa.eu>

